

Başvuru Numarası : 2023/368
Toplantı Tarihi/Sayısı : 05.09.2024/45
Karar Numarası : 2024/946
Başvuran : E. M. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Fatih Belediyesi
Muhatap Adres : Akşemsettin Mahallesi Adnan Menderes Vatan Bulvarı No:54
Fatih/İSTANBUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın, ikamet ettiği binanın yıpranması sonucunda Belediyeye kentsel dönüşüm başvurusunda bulunması; ancak binanın yer aldığı muhitin tarihi bölge olması gerekçesiyle aynı kat irtifakıyla binanın yenilenmesine izin verilmemesi ve buna karşılık ilgili muhitte bulunan diğer binalardan bazılarının aynı kat irtifakıyla yenilenmesine izin verilmesi nedeniyle ayrımcılığa uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. İstanbul ili Fatih ilçesi ... Sokağı'nda bulunan 1977 yılında inşa edilmiş bir binada ikamet ettiğini, söz konusu binanın yıpranması ve bugüne dek yaşanan depremlerde zarar görmesi nedeniyle bazı bölümlerinde çatlakların oluştuğunu, taşıyıcı kolon ve demirlerinde korozyon olduğunu bu nedenle kentsel dönüşüm için Belediyeye başvuruda bulduklarını,

b. Binanın bulunduğu ... Sokağı'nın arka parselinde yer alan tarihi yapı nedeniyle ilgili bölgenin Anıtlar Kurulu tarafından 2. derece tarihi bölge olarak tanımlandığını, bu nedenle söz konusu bina yıkılsa dahi aynı kat irtifakı ile yeniden inşa edilemeyeceği hususlarının Fatih Belediyesi tarafından belirtildiğini,

c. Binada bir katın eksilmesinin binada daire sahibi olan iki kişinin mağdur edilmesine neden olacağını,

ç. Fatih ilçesinde kentsel dönüşüm için genelde giriş üzerine dört veya beş kat şeklinde bina yapımına izin verildiğini, aynı sokakta bulunan bazı binaların 2000 yılından sonra aldığı ruhsatta fazladan iki kat yapımına izin verildiğini,

d. Sokakta bulunan bazı binalara yüksek kat irtifakı için izin verilirken bazılarının izin verilmemesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmekte binanın mevcut plan ve kat irtifakı dahilinde yenilenmesine izin verilmesini talep etmektedir.

3. 3/3/2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden yapılan başvuruya Fatih Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından verilen cevapta;

a. ... Mahallesi ... Sokağı'nda bulunan yerin ... ada, ... parsel olduğunun görüldüğü, bu parselin 1. derece koruma bölgesinde kaldığı, mevcut binaların yıkılıp aynı halinin yapılabilmesi için plan notları I-42 maddesinin düzenlenmiş olduğu fakat 1. derece koruma bölgesinde kalan yapıların plan notu kapsamında olmadığı belirtilmektedir.

b. 8/7/2021 tarihinde CİMER üzerinden yapılan başvuruya Fatih Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü tarafından verilen cevapta; I-42 plan notundan yararlanmayan yapılarda plan notlarının I-24 sayılı maddesinde yer alan koşulların sağlanması halinde binada güçlendirmenin yapılabileceği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

5. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35'inci maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar."

8. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu" düzenlenmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun konusu"

başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

"Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

10. Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesi şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği ... yönlerinden incelenir."

11. Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'da, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamı düzenlenmektedir. Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir. Anılan temeller, sayma suretiyle (*numerus clausus*) belirlenmiş olup; bunların dışında bir temele dayanılarak veya herhangi bir temele dayanılmaksızın ayrımcılık iddiasında bulunulan haller Kanun'un kapsamı dışında kalmaktadır.

14. Somut olayda başvuran; İstanbul ili Fatih ilçesi ... Sokağı'nda bulunan 1977 yılında inşa edilen ikamet ettiği binanın yıpranması ve yaşanan depremler sonucunda zarar görmesi nedenleriyle kentsel dönüşüm başvurusunda bulunduğunu, fakat binanın aynı kat irtifakıyla yenilenmesine izin verilmediğini, bu durum nedeniyle ciddi bir ekonomik kayba uğrayacağını, mezkûr muhitte bazı binaların aynı kat irtifakıyla yenilenebilirken bazılarının yenilenememesinin ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

15. Muhataba CİMER üzerinden yapılan başvurulardan anlaşıldığı üzere söz konusu binanın 1. derece koruma alanı kapsamında kalması sebebiyle mevcut binanın yıkılarak aynı kat irtifakıyla yapılamayacağı belirtilmektedir.

16. Günümüze kadar mevcudiyetini koruyarak gelmiş tarihi yapıları korumak her vatandaşın görevidir. 23/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre kültür varlıkları "*tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.*" koruma alanı ise "*taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması*

zorunlu olan alandır.” 16/11/1972 tarihinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Genel Konferansı’nda kabul edilen ve 14/2/1983 tarihli ve 17959 sayılı Resmî Gazete’te yayımlanarak yürürlüğe giren Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’nin 5’inci maddesinin birinci fıkrasına göre “*Bu Sözleşmeye taraf olan her Devlet topraklarındaki kültürel ve doğal mirasın korunması, muhafazası ve teşhiri amacıyla etkili ve faal önlemlerin alınmasını sağlamak için, mümkün olduğunca her ülkenin kendi koşullarına uygun biçimde (...) çaba gösterecektir.*” Buna göre kültürel mirası koruma sorumluluğu hem ulusal hem de uluslararası düzenlemelerle güvence altına alınmıştır.

17. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (İHEB) 2’nci maddesi şöyledir: “*Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.*” Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin (MSHS) 2’nci maddesine göre “*Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.*” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesine göre ise; “*Bu Sözleşme’ de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*”

18. Ayrımcılık yasağı, benzer veya karşılaştırılabilir durumda olan kişilere farklı muamele gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre farklı muamele, meşru bir amaç için gerçekleştirilmemişse veya kullanılan araç ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında orantılılık yoksa ayrımcılık oluşturacaktır (AİHM, *Burden/İngiltere [GK]*, B. No: 13378/05, 29/4/2008, para. 60).

19. Öte yandan AİHM, başka koşullarda benzer durumlar teşkil eden farklılıkların farklı bir muameleyi gerektirip gerektirmediğinin ve ne ölçüde gerektirdiğinin değerlendirmesinde taraf devletlerin takdir yetkilerinin bulunduğunu kabul etmektedir. Bu takdir alanının kapsamı koşullara, olayın konusuna ve arka planına göre değişiklik göstermektedir (AİHM, *Stummer/Avusturya [BD]*, B. No: 37452/02, 7/7/2011, para. 88). Özellikle "ekonomik ve toplumsal stratejiye" ilişkin genel tedbirlerin uygulanması söz konusu olduğunda devletin geniş bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmektedir [Anayasa Mahkemesi (AYM), *Ayca Yılmaz Gülseven*, B. No: 2019/11085, 19/10/2023, para. 27; AİHM, *Hämäläinen/Finlandiya*, B. No: 37359/09, 16/7/2014, para. 109].

20. Başvuran; Fatih ilçesinde kentsel dönüşüm için genelde giriş üzerine dört veya beş kat şeklinde bina yapımına izin verildiğini, aynı sokakta bulunan bazı binalara 2000 yılından sonra aldığı ruhsatta fazladan iki kat yapımına izin verildiğini ve sokakta bulunan bazı binalara yüksek kat irtifakı için izin verilirken bazılarının izin verilmemesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte 6701 sayılı Kanun kapsamında Kurumun ayrımcılık incelemesi yapabilmesi için öncelikle somut olayın Kanun’da sayılan ayrımcılık temelleri kapsamında kalması gerekmektedir. Buna karşın ilgili başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvuranın ayrımcılık iddiasını herhangi bir temele dayandırmadığı, olay ve olgular ile mezkûr ayrımcılık temelleri arasında herhangi bir irtibat kurulmadığı görülmektedir.

21. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci maddesinde; Kuruma yapılan başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön inceleme tabi tutulacağı ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden inceleneceği;

aynı Yönetmelik'in 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği hüküm altına alınmıştır.

22. Sonuç itibarıyla, başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında; başvurunun Kanun hükümlerinde yer alan ayrımcılık temellerine dayanmaması, yapılan inceleme ve araştırmada başvuranın ileri sürdüğü iddiaların herhangi bir ayrımcılık temeli ile ilişkisinin tespit edilememesi nedeniyle başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve "kabul edilmez" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

5/9/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

Ek: 2024/946 E. M. A. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

20.09.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : E. M. A.
Karar Numarası : 2024/946

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin altı ay olduğu görülmektedir.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığından sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>